

Nr 182

Av herr **Holmberg m. fl.**, om en ombildning av Sveriges Investeringsbank AB, m. m.

(Lika lydande med motion nr 238 i Andra kammaren)

Under delvis uppseendeväckande former presenterades för ett år sedan förslaget om inrättande av en statlig investeringsbank. Med åsidosättande av de arbetsformer, som i vårt land brukat följas vid beslut i för hela vår ekonomi viktiga frågor, kastades plötsligt lösryckt ur sitt sammanhang fram ett otillfredsställande utrett förslag. Någon sådan tidsnöd, som skulle kunnat motivera denna handläggning, förelåg uppenbarligen inte.

Högerpartiet kunde inte acceptera de argument med vilka regeringen motiverade förslaget om inrättandet av den statliga investeringsbanken. Att genom en institutionell åtgärd rycka ut en begränsad sektor av näringspolitiken och söka inge allmänheten uppfattningen att de problem som i dag möter oss inom näringslivet och på arbetsmarknaden därigenom skulle kunna lösas var enligt vår uppfattning inte bara felaktigt utan också vilseledande. I första hand gäller det ju

att genom den ekonomiska politiken hejda kostnadsstegringarna,
att genom en europavänligare handelspolitik vinna en snar anslutning till EEC, samt

att genom en aktiv näringspolitik förbättra näringslivets arbetsvillkor så att flera och säkrare arbetstillfällen kan skapas.

I en utförlig motion lade högerpartiet fram sitt näringspolitiska alternativ. Samtidigt som vi i detta angav konkreta åtgärder i syfte att förbättra näringslivets arbetsvillkor och förstärka tryggheten för de anställda, avstyrktes förslaget om Investeringsbanken. Förutom den otillräckliga beredningen fanns enligt vår mening en rad andra starka skäl för att förslaget ej borde genomföras.

Erfarenheterna av statligt företagande ingav betänkligheter mot de starkt ökade möjligheter till statlig styrning av näringslivets investeringar som investeringsbanksförslaget innebar.

Uppenbara risker förelåg för att olönsamma investeringar skulle uppkomma. Hänsynstaganden till politiskt betingade önskemål skulle inte kunna undvikas.

Den mindre och medelstora företagsamhetens kapitalförsörjning skulle på ett olyckligt sätt kunna komma att påverkas av den orealistiska övertro på de mycket stora investeringsobjekten, som avspeglades i motiveringarna till förslaget.

Däremot ansåg även högerpartiet att en institutionell komplettering av kapitalmarknaden skulle kunna vara lämplig, särskilt med hänsyn till AP-fondernas alltmer betydelsefulla roll. Vi föreslog därför att alla affärsbanker, såväl privat som statligt ägda, skulle beredas möjlighet att gemensamt bilda ett kreditinstitut, som bl. a. i AP-fonderna skulle återfinansiera viss typ av kreditgivning. Detta förslag gav vi arbetsnamnet Näringskredit. Bakom förslagets utformning låg två principiella ståndpunktstaganden:

1. En effektiv allokering av våra resurser kräver att konkurrensen på kreditmarknaden bevaras och utvecklas.
2. De resurser, som ställs till näringslivets förfogande, måste så långt möjligt fördelas efter rent företagsekonomiska kriterier.

Sveriges Investeringsbank AB har ännu ej givit några lån, ett förhållande som står i anmärkningsvärd kontrast till brådskan vid dess tillkomst. Riskerna för växande statlig dirigering av näringslivets kapitalförsörjning och olyckliga investeringar kvarstår dock.

Genom att ge de enskilda kreditinstituten samma arbetsmöjligheter som den statliga banken kan konkurrensen på kreditmarknaden bättre bevaras.

Den särställning som den statliga banken erhållit och de möjligheter till missbruk och politiskt betingad kreditgivning som följer av bankens konstruktion bör snarast hävas. Bankens storlek och speciella utlåningsmöjligheter medför risk för felinvesteringar, som kan bli än allvarligare genom de följdinvesteringar som de lätt kan föranleda. Att ytterligare understryka bankens ställning medelst ett tillskott av budgetmedel med ytterligare 200 milj. kr. bör icke komma i fråga. Redan nu uppgår lånekapaciteten till 2 500 milj. kr. Skulle det därutöver visa sig föreligga ett sakligt betingat behov av ökad utlåning bör möjligheter härtill ges endast under den förutsättningen att bankens karaktär först dessförinnan så förändras att riskerna för politiskt missbruk och felinvesteringar förebygges och i så fall genom tillskott av annat slag än över budgeten.

Enligt vår mening föreligger starka skäl att successivt söka ändra den monopolkaraktär banken har och gentemot vilken kritik särskilt kan riktas. Den bör i konkurrens- och insynshänseende i princip icke skilja sig ifrån andra kreditinrättningar. Den bör ställas under bankinspektionens kontroll. Dessutom bör arbetsmarknadens parter och intresseorganisationer av olika slag — ävensom enskilda kreditinstitut — beredas möjlighet att medverka i banken genom delägarskap eller samverkan i annan form. Härigenom skulle Investeringsbankens monopolställning kunna hävas. Att genomföra en dylik vidgning av bankens ägarbas, att upphäva dess särställning och

att öka insynsmöjligheterna bör snarast utredas. Sådana åtgärder skulle ligga helt i linje med de önskemål om vidgat samarbete mellan stat och näringsliv som i finansplanen anges som ett viktigt inslag i vår näringspolitik.

Den av oss här förordade omläggningen kommer att ta tid att förverkliga. Det är också omöjligt att nu förutse i vad mån den kommer att i avgörande grad påverka kreditgivningens omfattning och karaktär. Allteftersom bankens särställning upphör och den ombildas till ett i fri konkurrens med andra kreditinrättningar verkande företag är det inte uteslutet att medägande även av enskilda personer skulle kunna komma i fråga. Betingelser skulle därmed föreligga för att även beträffande banken förverkliga de riktlinjer som angivits i en från vår sida väckt motion om utredning om försäljning till enskilda av aktier i statliga företag.

Härutöver måste andra åtgärder vidtagas för att konkurrensen på kreditmarknaden skall kunna bevaras. De enskilda kreditinstituten måste som vi redan framhållit beredas liknande möjligheter som Investeringsbanken att i AP-fonderna kunna återfinansiera sådana krediter, som den statliga banken avses lämna. I vilka former denna möjlighet skall skapas låter sig emellertid ej utan vidare utredning preciseras.

Ett konkurrerande institut är en tänkbar möjlighet. Högerpartiets förslag om Näringskredit var ett alternativ till den statliga investeringsbanken och ej ett förslag till en konkurrerande bank. Detta hindrar naturligtvis inte att Näringskredits speciella uppläggning som återfinansieringsinstitut skulle kunna användas, i vilket fall vissa ändringar i gällande kreditmarknads-lagstiftning aktualiseras. Det är emellertid också tänkbart att man kan finna betryggande former för att ge de befintliga kreditinstituten bättre möjligheter att konkurrera med Investeringsbanken utan att tillgripa institutionella nybildningar. En utredning av dessa frågor är önskvärd.

Övriga frågor rörande näringslivets kapitalförsörjning, som i dag bör aktualiseras, behandlas i annan motion.

Med åberopande av vad här anförts hemställes,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa att Kungl. Maj:t måtte

dels efter utredning framlägga förslag till den ombildning av Sveriges Investeringsbank AB, ökade insynsmöjligheter däri samt medverkan från utomstående institutioner efter de riktlinjer som i motionen angivits,

dels låta utreda de förutsättningar och former under vilka AP-fondernas medel i ökad utsträckning kan kanaliseras genom de befintliga enskilda instituten till kreditmarknaden,

dels ock beakta vad i motionen i övrigt anförts.

Stockholm den 23 januari 1968

Yngve Holmberg (h)

Carl Eskilsson (h)

Gösta Jacobsson (h)

Rolf Kaijser (h)

N. Yngve Nilsson (h)

Ragnar Sveningsson (h)

G. Ivar Virgin (h)
